

Inkaens Manuskript i det Kgl. Bibliotek.

Poma de Ayalas genopstandelse.

Av William Thalbitzer.

I forrige nummer (Geogr. Tidsskr. 1934 s. 95 f.) har hr. *Jens Yde* påny fremdraget Inkafyrstens mærkelige manuskript, som allerede i gammel tid (för 1750) — og paa en hidtil uopklaret måde — er havnet i det Kgl. Bibliotek i København.

Det er forfattet i Peru för 1613 og blev först i 1908, nærmest ved en tilfældighed, fremdraget av overbibliotekaren i Göttingen, prof. *R. Pietschmann* under hans ophold i København. Pietschmann påviste snart dette enestående håndskrifts store betydning for vor kendskab til Inkaernes mægtige kulturstat i Sydamerika, til denne stats historie og navnlig til landets geografi og kulturforhold, Inkafolkets skikke.

Et par gange tidligere har jeg udtalt mig om dette manuskript her i tidsskriftet¹). Siden opdagelsen havde Pietschmann, vor tids bedste kender av Inkaernes sprog, arbejdet flittigt med manuskriptet, som var blevet udlånt til Göttingen; han vilde offentliggøre det hele med tysk oversættelse og kommentarer, men arbejdet blev afbrudt ved hans död i 1923. Manuskriptet var imidlertid (allerede i 1913) blevet „rotograferet“ og således i unik gengivelse sendt til Mayaforskeren *W. Gates* i Filadelfia. Gates måtte afgive et løfte om ikke at offentliggøre det, hverken helt eller delvis, för Pietschmanns arbejde var trykt. Fra amerikansk side er der dog ikke efter Pietschmanns död foretaget noget i sagen.

I 1925 henvendte jeg mig til Carlsbergfondet (støttet av forhenværende og nuværende overbibliotekar *H. O. Lange* og *Carl S. Petersen*) for at få midler til en offentliggørelse av hele manuskriptet i faksimile; det består av c. 880 tætskrevne sider samt 300 hel-

¹) Geograf. Tidsskrift 1912 (S. 279) og 1925 (s. 47—48).

sides illustrasjoner (pennetegninger) udført på stedet av den indianske forfatter. Håndskriften er meget tydelig og let at læse (ikke gotiske bogstaver). Men da Fondet ikke mente at kunne anvende så mange penge (c. 36,000 kr.) på et faksimiletryk, endskønt jeg tilbød at ville besørge udgaven gratis, bortfaldt vor plan og sagen døde hen, ialtfald her.

Måske hadde det været mest ønskeligt, om det Pietschmannske arbejde — en trykt udgave med oversættelse og kommentarer — hadde kunnet gennemføres, selv efter hans død, med bistand av yngre kræfter. Der foreligger et meget stort materiale efter ham; henved halvdelen av originalmanuskriptet findes endnu i avskrift i Göttingen, foruden en tysk oversættelse med kommentarer.

Jeg hadde også på et tidspunkt foreslået at prøve på at få Pietschmanns efterladte arbejde sendt hertil, for at ialtfald den del av oversættelsen, han hadde fået færdig, kunde blive offentliggjort fra dansk side i forbindelse med en udgave av hele håndskriftet. Det blev ikke til noget. I Tyskland hadde man andre planer med det Pietschmannske materiale.

I 1929 var det enestående kostbare manuskript, som jeg efter Pietschmanns død hadde foranlediget hjemkaldt til d. Kgl. Bibliotek, atter sendt til Tyskland, denne gang til Hamburg. Tre gange har det været på rejse frem og tilbage til Tyskland.

Også fra fransk side forelå der for nogle år siden et tilbud om at få det offentliggjort i faksimile.²⁾ Dele av det er desuden fotograferet til en svensk forsker.

Det har glædet mig meget at se en dansk forsker interessere sig for denne antikvariske lækkerbisen, som det er faldet i Danmarks lod at opbevare. En gåde er det, hvorledes dette gamle manuskript og dets forfatter har undgået den spanske inkvisisjon, thi det indeholder hårde anklager mod det spanske herredømme, som fulgte efter Pizarros erobring av Peru, og mod Spaniernes grusomme undertrykkelse av de indfødte. En gåde også, ad hvilken vej det er nåt hertil.

Fra Danmark, hvis kolonisering av Amerikas nordligste indfødte ofte er blevet lovprist, burde just disse mærkelige og lysende billeder av Sydamerikas højtstående Prækolumbiere, av deres bedrifter og lidelser, være offentliggjort til en sen oprejsning.

Pietschmann jævnstillede Poma de Ayalas værk med *Sahaguns* om Mexiko. Det vilde have været en ærefuld opgave at få det ud fra dansk side.

²⁾ Det forlyder nu, at planen er ved at iværksættes fra fransk side.